WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Sanctifica eos in veritate. Joan. 17, 17.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, M. Magdaleny 4 (Kurja Metropolitalna)
Konto P. K. O.: Nr. 700.255 — „Wiadomości Archid. Wileńskie" — Wilno
Konto P. K. O.: Nr. 700.262 — „Kurja Metropolitalna Wileńska" — Wilno

Prenumerata: rocznie 10 złotych, półrocznie 5 zł., numer pojedyńczy 50 groszy
Ogłoszenia: 1/1 strony 40 zł., 1/2 strony 20 zł., 1/4 strony 10 zł., 1/8 strony 5 zł.

Rok XIII — Wilno, dn. 25 maja 1939 r. — Nr. 10

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Pismo Jego Świątobliwości Pana Naszego z Opatrzności Bożej Papieża Piusa XII do Jego Eminencji Sekretarza Stanu Kard. Kościoła Rzymskiego Alojzego Maglione, którym zaleca się modły dzieci o zjednanie pokoju wśród ludów[1]).

PAPIEŻ PIUS XII.

Ukochany Synu Nasz,
Pozdrowienie i Błogosławieństwo Apostolskie.

Ponieważ w zarządzie Kościoła Katolickiego ściśle z Nami uczestniczysz, poznałeś zapewne gorące Nasze pragnienie i błaganie Boga, aby po sprawiedliwem i pełnem miłości uśmierzeniu spraw spornych i ukojeniu umysłów, bezpieczny pokój chrześcijański wkońcu utrwalił się pośród narodów i ludów pełnych obecnie trwogi i lęku. Celem uzyskania owego najpiękniejszego daru Bożego wezwaliśmy tuż po wyniesieniu do pontyfikatu nietylko wszystkich bez wyjątku synów w Chrystusie, ale i narody wszelkie wraz z ich kierownikami: wezwanie to i zachęcenie

[1]) Tłumaczył J. E. Ks. Biskup Dr. Okoniewski.

powtórzyliśmy w uroczystość wielkanocną, kiedy w Bazylice Piotrowej otoczeni niezliczoną rzeszą składaliśmy pontyfikalną ofiarę, zanosząc do Chrystusa zwycięzcy śmierci i dawcy darów niebiańskich modły o zgodę i spokój dla wszystkich. — Obecnie zaś, kiedy zbliża się miesiąc maj, w którym wierni zwykle Bogarodzicy Dziewicy osobliwe przedkładają prośby, pragniemy usilnie, aby w tej zwłaszcza intencji w poszczególnych diecezjach i poszczególnych parafjach najżarliwsze odprawiano modły. Do owego zaś świętego wyścigu błagań zachęcamy zwłaszcza i przedewszystkiem tych, do których jako Zbawiciel Boży, tak i My, którzy Go na ziemi zastępujemy, odnosimy się z uczuciem delikatniejszem i miłością najgorętszą; do tych mianowicie, którzy w pierwszych latach młodości swej jaśnieją czystością, słodyczą i łaską. Niech ojcowie i matki wiodą wedle codziennego a pobożnego zwyczaju do ołtarza Wielkiej Bogarodzicy dziatki swoje choćby najmniejsze; niech je wraz z kwiatami ogrodu i pól swoich oraz z modlitwą swoją i dzieci ofiarują Najśw. Pannie. Jakżeby mogła Matka niebiańska odmówić tylu głosom serdecznie błagającym o pokój dla obywateli, dla narodów i ludów? Jakżeby mogła odmówić, jeśli ze śpiewem aniołów niebiańskich złączą swoje prośby dzieci, które ziemskimi aniołami mogą być nazwane? Wszakże niezliczonemi ubłagana prośby Bogarodzica Marya weźmie sprawę, obecnie wszystkich nas zaprzątającą, pod swoją opiekę, i przepraszając łaskawie Bożego Syna swego, obrażonego tylu i tak straszliwemi zbrodniami, wyjedna u Niego po uspokojeniu burzy dla dusz spokój chrześcijański i zgodę dla narodów. I czyż sam Chrystus Pan, który podczas pobytu swego na ziemi w szczególny sposób umiłował niewinną dziatwę; który apostołów, odsuwających dzieci od jego uścisku, zganił słowy: „Pozwólcie dziatkom przychodzić do mnie... albowiem takich jest Królestwo Boże“ [1]); czyż więc sam Chrystus Pan wysłuchałby jakich modlitw, jeśli nie modlitw dzieci, które czyste i niewinne ręce wznoszą błagalnie do Niego i Jego Matki? — Ponieważ zatem, aby użyć słów nieśmiertelnej pamięci Poprzednika Naszego Leona Wielkiego: „miłuje Chrystus dziecięctwo, które najprzód przyjął duszą i ciałem; miłuje dziecięctwo, nauczycielkę pokory, regułę niewinności i modłę łagodności“ [2]); jeśli wszędzie, w stolicach, w miastach, nawet w najdalszych zakątkach, gdziekolwiek zabłysło światło

---

[1]) Mar. X, 14.

[2]) Magne, P. L., 54,258 c.

Ewangelji, dziatwa wszystka w przyszłym miesiącu zbliży się do św. ołtarzy, żywimy nadzieję, że za pomocą Bogarodzicy Dziewicy lepsze i spokojniejsze dla spraw i dusz uśmiechną się czasy po ugaszeniu nienawiści.

Stąd polecamy ci, ukochany Nasz Synu, pismem niniejszem, abyś życzenia te Nasze ojcowskie i zachęty w sposób, jaki ci się wydaje najodpowiedniejszy, wszystkim ogłosił tak, by za radą i pod przewodnictwem czcigodnych Pasterzy szczęśliwie były wykonane.

Tymczasem zaś w błogiej nadziei i duchem już naprzód zbierając owoce, które wedle spodziewania się Naszego zrodzą się z tego, jakby dziecięcych modłów świętego współzawodnictwa, udzielamy tobie, Ukochany Synu Nasz, i wszystkim bez wyjątku, umiłowanym naprawdę dziatkom, które pójdą chętnie za wezwaniem Naszem, jako znak darów niebiańskich i dowód życzliwości Naszej ojcowskiej jak najmiłościwiej Błogosławieństwa Apostolskiego w Panu.

Dan w Rzymie, u św. Piotra, dnia 20 kwietnia, roku 1939, pontyfikatu Naszego r. pierwszym.

PAPIEŻ PIUS XII.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Dzień Imienin Ojca św. Piusa XII.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dnia 19. V. 1939 r. Nr. 17/L.

Kurja podaje do wiadomości, że w dniu 2 czerwca, jako dniu imienin Ojca św. Papieża Piusa XII, należy odprawić modły, wskazane w rubryceli cz. I za r. 1939 na str. XXIX.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kanclerz Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Bolesław Gramz, mianowany na stan. wik. przy kość. św. Ducha w Wilnie, 25. III. 1939 r. N. O-123/39.

Ks. Jan Siemaszkiewicz, adm. par. Przem. Pańsk. w Jałówce, mianowany adm. par. w Michałowie, 15. IV. 1939 r. N. O-147/29.

Ks. Stan. Klimm, prob. w Mejszagole, na własną prośbę zwolniony ze stan. prob. w Mejszagole, 15. IV. 1939 r. N. O-148/39.

Ks. Nikodem Masłowski, adm. w Łużkach, mianowany na stan. admin. par. w Bobrowszczyźnie, 15. IV. 1939 r. N. O-150/39.

Ks. Piotr Wieliczko, adm. w Bohdanowie, mianowany na stan. adm. par. w Duksztach Pij. 15.IV.39. N. O-151/39.

Ks. Stanisław Kozłowski, admin. par. Zaszczeście, mianowany na stan. admin. par. Bohdanów, 15. IV. 1939 r. N. O-152/39.

Ks. Józef Rowiński, prob. w Olanach, na własną prośbę został zwolniony ze stanowiska, 15. IV. 1939 r. N. O-155/39.

Ks. Wacław Maciulewicz, adm. w Borejkach, mianowany na stan. admin. w Olanach. 15. IV. 1939 r. N. O-156/39.

Ks. Stanisław Żuk, prob. w Rakowie, mian. na stan. admin. w Budsławiu, 15. IV. 1939 r. N. O-160/39.

Ks. Łukasz Popiół, prob. w Bienicy, mianowany na stan. wikarego w Oszmianie, 15. IV. 1939 roku N. O-161/39.

Ks. Jan Krzywicki, prob. w Graużyszkach, na własną prośbę zwolniony ze stanowiska, 15. IV. 1939 r. N. O-162/39.

Ks. Witold Szyksznel, admin. w Przewałce, mianowany na stanowisko wikarego parafji Farnej w Grodnie, 15. V. 1939 r. N. O-164/39.

Ks. Piotr Brukwicki, admin. w Dziśnie, mianowany admin. parafji Usnarz, 15. IV. 1939 r. N. O-165/39.

Ks. Jan Wielgat, wikary par. św. Rocha w Białymstoku, mian. na stan. admin. w Borejkach, 15. IV. 1939 r. N. O-168/39.

Ks. Cezary Trzeciak, wik. w Krynkach, mianowany na stan. wik. par. św. Rocha w Białymstoku, 15. IV. 1939 r. N. O-169/39.

Ks. Zygmunt Szewczyk, wikary w Komajach, mian. na stan. wik. w Krynkach, 15. IV. 1939 r. N. O-170/39.

Ks. Stanisław Zdanowicz, wik. par. Farnej w Grodnie, mianowany na stan. wikarego w Dobrzyniewie, 19. IV. 1939 r. N. O-188/39.

Ks. Leonard Czerniak, prob. w Gieranonach, na własną prośbę zwolniony ze stanowiska, 14. IV. 1939 r. N. O-189/39.

Ks. Witold Ostrowski, wikary w Krzemienicy, mianowany na stan. wikarego w Sokółce, 25. IV. 1939 r. N. O-205/39.

Ks. Henryk Opiatowski, mianowany na stan. wik. w Krzemienicy, 25. IV. 1939 r. N. O-207/39.

Ks. Edward Szapel, prob. w Dolistowie, mianowany na stan. prob. w Janowie, 24. IV. 1939 r. N. O-211/39.

Ks. Władysław Filipek, wikary w Żołudku, mianowany na stan. wik. w Wołkowysku, 19. V. 1939 roku N. O-253/39.

Ks. Klemens Piwowarun, wikary w Wołkowysku, mianowany na stan. wikarego w Żołudku, 19. V. 1939 r. N. O-254/39.

Ks. Czesław Kulikowski, prob. w Bobrowszczyźnie, mianowany na stan. prob. w Łużkach 20. V. 1939. r. N. O-257/39.

Ks. Józef Malinowski, wik. w Oszmianie, mianowany na stan. prob. w Kurzeńcu, 20. V. 1939 r. N. O-258 39.

Ks. Władysław Kaszczyc, prob. w Dereczynie, mianowauy na stan. prob. w Kraśnem n/Uszą, 20. V. 1939 r. N. O-259/39.

Ks. Aleksander Hanusewicz, prob. w Budsławiu, mianowany na stan. proboszcza w Rakowie 20. V. 1939 r. N. O-260/39.

Ks. Feliks Kaczmarek, prob. w Duksztach Pijarskich, mianowany na stan. prob. w Żupranach, 20. V. 1939 r. N. O-261/39.

Ks. Michał Boryk, prob. w Niestaniszkach, mianowany na stan. prob. w Graużyszkach, 20. V. 1939 roku N. O-262/39.

Ks. Antoni Jaśkiel, proboszcz w Dziembrowie, mianowany na stan. prob. w Przewałce, 20. V. 1939 r. N. O-263/39.

Ks. Michał Michnowicz, prob. w Żołudku, mianowany na stan. prob. w Mejszagole, 20. V. 1939 r. N. O-264/39.

Ks. Witold Bronicki, prob. w Oranach, mianowany na stanowisko prob. w Bienicy, 20. V. 1939 r. N. O-265/39.

Ks. Franciszek Piotrowicz, prob. w Mosarzu, mianowany na stan. prob. w Niestaniszkach, 20. V. 1939 r. N. O-266/39.

Ks. Ignacy Olszański, prob. w Łyntupach, mianowany na stan. prob. w Żołudku, 20. V. 1939 r. N. O-268/39.

Ks. Jerzy Andrukonis, prob. w Żupranach, mianowany na stanow. prob. w Łyntupach, 20. V. 1939 r. N. O-269/39.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kanclerza Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

DO WIELEBNYCH KSIĘŻY DYREKTORÓW APOSTOLSTWA MODLITWY ARCHIDIECEZJI WILEŃSKIEJ.

Zeszłego 1938 roku odbył się w Częstochowie I-szy Zjazd Księży Dyrektorów Apostolstwa Modlitwy z całej naszej Rzeczypospolitej Polskiej. Trwały one obrady od 19 do 20 września. Liczne wygłoszone były referaty i ożywione wyłaniały się dyskusje. Dotyczyły one znaczenia dziejowego Apostolstwa Modlitwy, sposobów jego zakładania, organizowania, prowadzenia oraz wyświetlenia wielkiej doniosłości pożytku Apostolstwa Modlitwy w dziele budowy Królestwa Chrystusowego w parafjach, w rodzinach, w narodzie.

Ks. Dyrektor prowincjonalny Józef Andrasz T. J. zebrał wszystek ów materjał kilkudniowej zbiorowej pracy i ujął w jedno pięknie i starannie opracowane dzieło pod tytułem *Apostolstwo Modlitwy w teorji i w praktyce.* We wstępie podał Ks. Andrasz zdjęcie wszystkich uczęstników tego Zjazdu, gorącą i rzeczową ocenę doniosłości tego Zjazdu, a takoż przytoczył całkowite i wielce znamienne przemówienie J. E. Księdza Biskupa Teodora Kubiny w kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej przy otwarciu tego Zjazdu. Całość zawiera 160 stron.

Nabyć je można u xx. Jezuitów przy kościele św. Kazimierza, lub w Księgarni św. Wojciecha. Potrzeba, by każdy z Wielebnych Księży Dyrektorów Apostolstwa Modlitwy dobrze się zapoznał z tem dziełem, jak również każdy z Wielebnych Księży, kto się interesuje dziełem Apostolstwa Modlitwy, a interesować się niem winien każdy. W tem dziele każdy z Wielebnych Księży w zakresie rozwoju Apostolstwa Modlitwy znajdzie wszystko.

Plebanja, 3 maja 1939 r.

Ks. Karol Lubianiec, prałat
Dyrektor Archid. Apostolstwa Modlitwy.

EGZAMIN I PYTANIA MATURALNE Z RELIGJI W ARCHIDIECEZJI WILEŃSKIEJ.

I.

Wszyscy abiturjenci (tki) w liceach ogólno-kształcących w roku bieżącym szkolnym zdają egzamin maturalny z religji.

Do czego ma zmierzać egzamin ustny wogóle, mówi o tem § 17 Regulaminu egzaminu dojrzałości: „Egzamin ustny powinien zmierzać do zbadania stopnia rozwoju, wyrobienia umysłowego, zasadniczych wiadomości ucznia z zakresu przewidzianego programem danego przedmiotu na odnośnym wydziale“. (Cf. Regulamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącem: Dz. Urz. M.W.R i O.P. Nr. 8 z dnia 10 sierpnia 1938 r., poz. 227).

W jakim zakresie należy stawiać pytania maturalne abiturjentom (tkom) w roku bieżącym szkolnym?

Sądzę, że w zakresie ośmiu klas dawnego gimnazjum. Nowy program religji trzeba było stosować w roku szkolnym bieżącym tylko w klasach I, II i III gimnazjów nowego ustroju, w kl. IV zaś gimnazjalnej i w klasach licealnych i podręczniki i poniekąd program dawnego gimnazjum. (Patrz Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 10 października 1938 r. Nr. 9, poz. 275). Klasa II licealna uczyła się religji cały czas pobytu swego w szkole na podstawie dawnego programu, w zakresie więc tegoż programu ma być egzaminowana.

Ks. Mgr. St. Piotrowski w „Miesięczniku Katechetycznym“ z maja r. b. na str. 224 pisze, że „materjał do egzaminu dojrzałości z religji obejmuje kurs klasy licealnej I i II (dogmatyka i etyka)”.

Szkoda, że autor nie powołał się na żadną prawną podstawę. Przypuszczam, że autor oparł się na § 2 Regulaminu, gdzie jest mowa o tem, że „egzamin ma wykazać, czy uczeń osiągnął taki poziom wykształcenia ogólnej dojrzałości umysłowej, jaki odpowiada wymaganiom programowym odpowiedniego wydziału liceum ogólno-kształcącego oraz czy jest przygotowany do podjęcia studjów w szkołach wyższych“.

Ale, jak już uprzednio zauważyłem, i ten paragraf Regulaminu co do zakresu wymagań w r. bież. szkol. jeszcze nie dotyczy religji. Co do wszystkich innych przedmiotów, zgoda. Sam nowy program wszedł w życie i w gimnazjum nowego ustroju i w liceum.

Co więcej. Do liceum przyjmowano po ukończeniu czterech klas gimnazjum nowego typu i złożeniu egzaminów z niektórych przedmiotów. Egzamin z religji nie jest przewidziany.

W zakresie wymagań na egzaminie maturalnym, uważam, i nadal jest miarodajny dotychczasowy „Poradnik“ zeszyt 4 (10) p. t. „Egzamin dojrzałości w szkołach średnich ogólno-kształcących“, wydany nakładem M. W. R. i O. P. w roku 1933. (Skład Główny: Książnica — Atlas T. N. S. W. Warszawa. Nowy Świat 59). Tam czytamy:

Religja Rzymsko-Katolicka. „Celem egzaminu jest sprawdzenie, czy abiturjent posiada znajomość całokształtu nauki Kościoła i obyczajów, czy ma na religji oparte zasady moralne oraz czy orjentuje się w dziejach i działalności Kościoła Katolickiego.

Zakres materjału obejmuje całokształt nauki Kościoła i obyczajów oraz dzieje i działalność Kościoła Katolickiego wogóle.

Abiturjent winien przeto wykazać odpowiednią wiedzę z dziedziny:

a) Artykułów wiary, zawartych w Składzie Apostolskim — o Bogu Stwórcy, o człowieku, o Jezusie Chrystusie, który człowiekiem się stał, aby człowieka powrócić do Boga, o łasce Bożej i uświęceniu przy pomocy modlitwy, sakramentów i dobrych uczynków i o Kościele.

b) Z zakresu moralności, zawartej w Dekalogu; w szczególności powinien abiturjent znać zasady etyki ogólnej i szczegółowej, obowiązki wobec Boga, siebie i bliźniego, obowiązki wobec rodziny i społeczeństwa, obowiązki wobec Kościoła.

c) Z dziejów i działalności Kościoła katolickiego; głównie zaś powinien się orjentować w dziejach Kościoła powszechnego, jako Królestwa Bożego, założonego przez Chrystusa — w rozwoju Kościoła i jego wartości, przejawiającej się w nauce, działalności cywilizacyjnej, instytucjach religijnych oraz w życiu świętych, wreszcie w dziejach Kościoła Katolickiego w Polsce.

Egzamin ustny. W przeprowadzeniu egzaminu ustnego pożądanem jest trzymanie się następujących wytycznych:

1) Punktem wyjścia powinno być zagadnienie życia codziennego.

2) Zadane pytania powinny się łączyć ze sobą w pewną wyraźną całość, nie zaś być drobiazgowe.

3) Pytania powinny być w ten sposób sformułowane, aby w rozwinięciu ich można było uwzględnić wszystkie dziedziny nauki religji.

4) Wskazane jest nawiązanie do zagadnień poruszonych na egzaminie z innych przedmiotów (zwłaszcza zagadnień etycznych,

związanych z charakterystyką postaci znanych z dzieł literatury pięknej)".

Tyle z Poradnika. Bardzo dużo i dobitnie.

II.

Pytania maturalne. Jak wynika z poprzedniego, istnieje różnica zdania co do zakresu wymagań na egzaminie maturalnym z religji — głównie chodzi o historję Kościoła — czy abiturjent ma być egzaminowany i z historji Kościoła. Ale ta sama różnica zdań istnieje nietylko w teorji, ale i praktyce x. x. prefektów.

Pozwoliłem sobie ułożyć „krakowskim targiem" 29 pytań maturalnych z religji, głównie opierając się na dogmatyce i etyce, ale często zahaczając i o historję Kościoła w tych wypadkach, kiedy zagadnienia te się łączą. Nie pominąłem i liturgji. Natomiast ze względu na rozbieżność zdań na historję Kościoła wprowadziłem z niej, sądzę, rzeczy konieczne. Oparłem się na nowych programach klas licealnych, dobierając stamtąd materjał naukowy (zdania, wyrażenia).

I.

1. Znak Krzyża św. i jakie tajemnice zawiera w sobie znak Krzyża św.:
   a) Nauka o Trójcy Św.
   b) Tajemnica Odkupienia.
   c) Wyznanie zjednoczenia się przez wiarę z Jezusem Chrystusem (że się jest chrześcijaninem).
2. Sakramenta św. (w ogólności) główne źródła łask Boskich koniecznie potrzebnych do osiągnięcia zbawienia.
3. Świętość życia obowiązkiem chrześcijanina.

II.

1. Okres Bożego Narodzenia (Rok Kościelny).
2. Jezus Chrystus jest prawdziwym Mesjaszem.
3. Jezus Chrystus jest prawdziwym Bogiem.
4. Jezus Chrystus jest Bogiem - Człowiekiem.
5. Herezje: arjanizm, nestorjanizm, monofizytyzm i monoteletyzm.

III.

1. Okres Wielkanocny (Rok Kościelny).
2. Ceremonje Wielkiego Piątku.
3. Chrystus jest Najwyższym Kapłanem. Tajemnica Odkupienia.
4. Rezurekcja.
5. Zmartwychwstanie P. Jezusa jest dowodem bóstwa Jezusa Chrystusa.
6. „Wierzę... w ciała zmartwychwstanie".

IV.

1. Zielone Świątki.
2. Wiadomości o Duchu Św. i Jego Zesłaniu.
3. Działalność Ducha Św. w Kościele i w duszy ludzkiej.
4. Łaska Boża i jej rodzaje.
5. Łaska Boża a wolność woli.
6. Przeznaczenie w ujęciu katolickiem.
7. Nauka Kościoła Katolickiego o usprawiedliwieniu, a nauka pelagjanów i protestantów (luteranów i kalwinów).

V.

1. Rozbiór „Ojcze nasz".
2. O modlitwie: istota, potrzeba, rodzaje i przymioty.
3. Obowiązek święcenia niedziel i dni świętych i słuchania Mszy św.
4. Przysięga. Ślub. Post.
5. Księgi Pisma Św. Nowego Testamentu — podział, wartość historyczna i istotna treść ksiąg Pisma Św. Nowego Testamentu.
6. Tradycja — istnienie, powaga i przechowywanie tradycji. Przeciwnicy tradycji.

VI.

1. Rozbiór „Zdrowaś Maryo".
   a) Komu zawdzięczamy tę modlitwę?
   b) Na ile tedy części można ją podzielić?
   c) Jakie znaczenie posiadają poszczególne wyrazy?
   d) Czemu ze szczególniejszem nabożeństwem winniśmy zawsze wymawiać te słowa: „Módl się za nami ... w godzinę śmierci naszej".
2. Rola Matki Najświętszej w dziele Odkupienia.
   a) Kto wybrał Maryę za Matkę Zbawiciela?
   b) Co było źródłem jej niesłychanej świętości?
   c) Co jest dogmatem Niepokalanego Poczęcia N. M. P.?
   d) Dlaczego Ją zowiemy Współodkupicielką rodzaju ludzkiego?
   e) Jaka cześć należy się Bożej Rodzicielce?
3. Przeciwnicy Czci Maryańskiej w historji — kto Jej odmawiał należnej czci?
4. Kult (cześć) Maryański w dobie obecnej.
   a) Święta, nabożeństwa, pieśni, wizerunki, miejsca cudowne.
   b) Cześć Maryańska w narodzie polskim.

VII.

I. Potrzeba wyrobienia katolickiego światopoglądu.

1. Różne światopoglądy dzisiejsze.
2. Światopogląd katolicki i jego podstawa.
3. Pojęcie i istota religji. Religja prawdziwa i błędna; naturalna i objawiona.
4. Potrzeba i znaczenie religji w życiu jednostki, rodziny i społeczeństwa.

II. 1) Porządek moralny jako zjawisko przez wszystkich uznane.

2) Istotny związek etyki z religją. Jezus Chrystus — najdoskonalszym ideałem życia.

VIII.

I. O Bogu w świetle rozumu i Objawienia.

1) a) O poznaniu Boga naturalnem: z istnienia świata, celowości, z istnienia życia na ziemi, z pragnienia szczęścia. Powszechne przekonanie ludzkości o istnieniu Boga.

b) Błędne teorje co do naturalnego poznania Boga.

2) Poznanie Boga nadnaturalne z Objawienia: istota i przymioty Boga.

II. Cześć Boska jako główny objaw życia religijnego.

a) cześć Boska wewnętrzna i zewnętrzna,

b) bezpośrednia i pośrednia,

c) prywatna i publiczna.

IX.

Dzieło Stworzenia.

1. Stworzenie świata i jego cel.

a) Jak rozumiem opis stworzenia świata w Pismie Św. — Ks. Rodzaju 1, 1 — 31.

b) Nauki przyrodnicze a stworzenie świata.

2. Opatrzność Boża nad światem. Jak pogodzić istnienia zła fizycznego i moralnego z Opatrznością Bożą.

3. O aniołach. Stworzenie i upadek aniołów oraz ich stosunek do świata widzialnego.

X.

1. Stworzenie człowieka. Obraz Boży w człowieku.

2. Duchowość i nieśmiertelność duszy ludzkiej.

3. Teorja ewolucji a pochodzenie człowieka.

4. Obowiązki wobec siebie samego.

a) Troska o zbawienie duszy.

b) Troska o kształcenie rozumu, wyrobienie woli i zdrowe życie uczuciowe.

XI.

1. Wyniesienie człowieka do stanu nadprzyrodzonego.

2. Dary naturalne, pozanaturalne i nadprzyrodzone pierwszych rodziców.

3. Upadek pierwszych rodziców — grzech pierworodny i jego skutki.

4. Sakrament Chrztu św. Chrzest jest sakramentem odrodzenia i przyjęcia do mistycznego ciała Chrystusowego.

5. Obowiązek chrześcijanina jako wyznawcy i członka Kościoła.

XII.

1. Objawienie Boże — pojęcie, możliwość i konieczność.

2. Sprawdziany Objawienia:

a) wewnętrzne i b) zewnętrzne (cuda i proroctwa).

3. Pojęcie wiary katolickiej. Dogmaty. Symbole.

4. Etyka katolicka — pojęcie, przedmiot, cel i źródła — i jej wyższość w stosunku do etyk innych wyznań.

XIII.

1. Pismo Św., jego natchnienie. Kanon Pisma Św. Język Pisma Św. Kodeksy Pisma Św. (najstarsze). Tłumaczenia Pisma Św. Vulgata św. Hieronima. Polskie tłumaczenie Pisma Św.

2. Pismo Św. Starego Testamentu, autentyczność i wiarygodność. Podział ksiąg i istotna treść ksiąg Starego Testamentu.

3. Znaczenie czytania Pisma Św. dla życia religijnego.

4. Literatura religijna w dziejach Kościoła — pisarze i ich dzieła.

5. Jaką znam współczesną literaturę religijną?

XIV.

1. O wolnej woli człowieka:
   a) pojęcie wolnej woli i dowody jej istnienia;
   b) przeszkody wpływające na wolność woli;
   c) o dobrej woli człowieka;
   d) o odpowiedzialności ludzkiej i jej granicach.

2. Cel ostateczny człowieka jest szczęśliwość wieczna t. j. zjednoczenie się człowieka z Bogiem przez miłość w chwale wiecznej i stąd płynące szczęście. Żadne inne dobro stworzone nie może zapewnić nam szczęścia na ziemi.

3. Sens życia i jego zadania w świetle celu ostatecznego.

4. O rzeczach ostatecznych. Śmierć. Sąd — szczegółowy i ostateczny. Niebo. Jezus Chrystus Sędzią świata.

XV.

1. Istota moralności i normy moralności.
   a) Istnieje moralny porządek w świecie. Różnice między dobrem a złem.
   b) Fałszywe zapatrywania na istotę moralności (fałszywe systemy etyczne).
   c) Czyn moralny i jego składniki.
   d) Prawo Boże naturalne oraz pozytywne w Dekalogu i Kazaniu Chrystusa Pana na Górze.
   e) Prawa ludzkie, kościelne i państwowe.

2. Sankcja prawa i obowiązek z niej płynący. Kolizja między prawami.

3. Rola łaski Bożej w zachowaniu prawa.

XVI.

1. Norma bezpośrednia moralności, środki i pobudki moralności chrześcijańskiej.
   a) Sumienie i jego istota, podział i odnośne zasady (reguły) postępowania. Wolność sumienia. Wychowanie sumienia.
   b) Środki naturalne i nadprzyrodzone wyrobienia etycznego (kształcenie charakteru).
   c) Znaczenie pobudek nadprzyrodzonych.

2. Sumienie zbiorowe, publiczne i środki jego urabiania, jak Kościół, szkoła, prasa, literatura, teatr, kino, sztuka.

XVII.

Czyny moralnie dobre.

1. Warunki i rodzaje czynu moralnie dobrego.

2. Cnoty, ich podział. Znaczenie i wartość cnót w świetle wiary i rozumu. Istota i obowiązek doskonałości chrześcijańskiej.

3. Eucharystja jako pokarm duszy.

XVIII.

Czyny moralnie złe i nałogi.

1. Grzech, jego rodzaje i skutki.

2. Nałogi, wady, pokusy, okazje do grzechu i walka z niemi.

3. Sakrament pokuty — środek odzyskania życia nadprzyrodzonego utraconego przez grzech ciężki. Znaczenie wychowawcze i społeczne sakramentu pokuty.

4. Piekło.

XIX.

Obowiązki wobec Boga.

Obowiązki wobec Boga opierają się na cnotach Boskich: wiary, nadziei i miłości oraz cnocie religijności.

1) Wiara — pojęcie, istota, przymioty, potrzeba. Grzechy przeciwko wierze. Trudności i wątpliwości w wierze. Troska o zachowanie wiary. Źródła osłabienia i utraty wiary.

2) Nadzieja — istota, przymioty, potrzeba i wartość dla życia moralnego. Grzechy przeciwko nadziei.

3) Miłość — istota, przymioty i potrzeba. Miłość Boża streszcza w sobie wszystkie obowiązki i wszelką doskonałość, łączy nas ściśle z Bogiem. Grzechy przeciwko miłości Bożej.

4) Cnota religijności (pobożność) i jej akty: cześć Boska i Świętych.

XX.

Obowiązki społeczne, oparte na sprawiedliwości i miłości chrześcijańskiej.

1) Różne formy życia społecznego.

2) Obowiązki wobec poszczególnych ludzi. Zasady i porządek chrześcijańskiej miłości bliźniego. Akcja charytatywna. Miłość nieprzyjaciół. Wykroczenia przeciwko miłości bliźniego.

3) Cnota sprawiedliwości i obowiązki z niej płynące. Wobec dobrej sławy i czci bliźniego, wobec dóbr cielesnych (życia, ciała i zdrowia) i mienia.

Prawo własności bliźniego. Prawo pracy. Liberalizm. Kapitalizm. Socjalizm. Komunizm. Życie gospodarcze i moralność chrześcijańska. Sprawiedliwość a miłość.

XXI.

1. Małżeństwo chrześcijańskie, jego cele i przymioty w świetle Ewangelij i nauki Kościoła Katolickiego. Encyklika papieska Piusa XI o małżeństwie, Casti Connubii.

2. Niechrześcijańskie prądy współczesne.

3. Prawo rodziców do wychowywania dzieci i zasady wychowania chrześcijańskiego w świetle nauki Kościoła katolickiego. Encyklika papieska o chrześcijańskiem wychowaniu młodzieży.

4. Wzajemne obowiązki rodziców i dzieci.

XXII.

Obowiązki wobec narodu, ojczyzny i państwa.

I. 1. Obowiązki wobec narodu są pozytywne i negatywne. Pozytywne:
   a) pełnić służbę solidarności narodowej;
   b) krzewić kulturę rodzimą;
   c) pomnażać dobrobyt własnego narodu.

2) Negatywne:
   a) wystrzegać się błędów szowinizmu narodowego;
   b) nie pozwalać na szerzenie się błędu pogańskiego rasizmu.

II. Miłość ojczyzny.

III. 1. Państwo, jego cel i zadania w świetle etyki chrześcijańskiej. Błędne poglądy na genezę i zadanie państwa.

2. Obowiązki władzy państwowej i obowiązek obywateli wobec państwa.

3. Współpraca Kościoła i państwa (Konkordat).

XXIII.

Kwestja społeczna.

1. Encykliki społeczne Leona XIII i Piusa XI: „Rerum Novarum" i „Quadragesimo anno".

2. Ustrój społeczny chrześcijański.

3. Stosunek przełożonych, pracodawców i pracowników.

XXIV.

1. Wielki Czwartek — ceremonje — i uroczystość Bożego Ciała.
2. Najświętszy Sakrament Ołtarza — główne źródło łaski i uświęcenia.
3. Eucharystja jako Ofiara —
   a) pojęcie ofiary wogóle,
   b) msza św. jest ofiarą Nowego Zakonu.
4. Podział mszy św., poszczególne modlitwy mszy św. i ich znaczenie.
5. Obrządki w Polsce.
6. Kult religijny u żydów, prawosławnych i protestantów.

XXV.

O Kościele.

1. Założenie i istota Kościoła.
2. Potrójny urząd Kościoła.
3. Różnice i podobieństwa główniejszych wyznań chrześcijańskich.
4. Trwałość i niezniszczalność Kościoła mimo ustawicznych prześladowań jako dowody historyczne na boskość Kościoła.
5. Kościół mistycznem Ciałem Chrystusa.

6. Obowiązki wobec Kościoła. Stosunek do Kościoła:
   a) posłuszeństwo (przykazania kościelne) i
   b) miłość, aktywny udział w jego pracach. Akcja Katolicka. Encyklika papieska o Akcji Katolickiej.

XXVI.

Ewangelja według św. Jana 21, 15 — 19.

1. Ustanowienie prymatu.
   a) Kto ustanowił prymat?
   b) Komu powierzył?
   c) Jakiemi słowy?
   d) Kto go odziedziczył po św. Piotrze?
   e) Kto wybiera papieża?
   f) Co jest symbolem czy zewnętrzną oznaką władzy papieskiej?
2. Jego istota i zakres.
   a) Jaką władzę posiada papież?
   b) Iloraki urząd dzierży Ojciec św. w Kościele?
   c) Czyją mocą wykonuje on potrójny urząd?
   d) Kto mu podlega?
   e) Kiedy papież jest nieomylny?
   f) Jaką powagę posiada zdanie papieża w naukowych lub społecznych sprawach?
3. Spory o prymat w dziejach Kościoła?
   a) Kto i kiedy poraz pierwszy podjął walkę z prymatem?
   b) Kto i gdzie bronił supremacji soboru nad papieżem?
   c) Jakie stanowisko zajęła reformacja wobec władzy papieskiej?
   d) Jakie prądy w XVII wieku godziły w prymat?

XXVII.

1. Skutki grzechu pierworodnego — trzy główne pożądliwości.
2. Trzy rady ewangeliczne.
3. Śluby zakonne.
4. Życie pustelnicze.
5. Zakony w dziejach Kościoła.
6. Zakony w Wilnie.

XXVIII.

„Wierzę w Świętych obcowanie".

1. Uroczystości Świętych Pańskich:
   a) święta kościelne i
   b) święta nakazane.
2. Uroczystość Wszystkich Świętych.
3. Święci polscy.
4. Dzień zaduszny i pogrzeb chrześcijański.
5. Czyściec i obowiązek modlitwy za umarłych.

XXIX.

1. Liczba ludności katolickiej w Polsce.
2. Inne wyznania w Polsce.
3. Stosunek zaborców do Kościoła Katolickiego, prześladowanie unitów.
4. Schizma wschodnia.
5. Unja florencka.
6. Unja brzeska.
7. Cechy prawdziwego Kościoła.

Czytelnik mógł słusznie zauważyć, że niektóre pytania są stanowczo przeładowane, że przecież można było znacznie więcej pytań ułożyć z tego materjału. Zupełnie się godzę. Można materjał naukowy nawet nieco inaczej przegrupować. Mnie chodziło o wyczerpanie materjału naukowego klas licealnych w 29 pytaniach. Ale niektórzy xx. prefekci podali abiturjentom znacznie mniej pytań maturalnych. Jak tam musiał być materjał przeładowany! Inni podali znacznie więcej pytań przy szerszem uwzględnieniu historji Kościoła. Druga uwaga może nasunąć się taka. Nie wszystkie pytania jednakowo są opracowane. I na to się godzę. Zaznaczam, że kilka pytań zaczerpnąłem z „Poradnika", dwa inne — o Matce Bosce i o prymacie papieskim — z „Miesięcznika Katechetycznego".

Feci, quod potui, faciant meliora potentes.

X. J. Czerniawski.

„DZIEŃ UNIWERSYTECKI" KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO.

W okresie powszechnego poruszenia umysłów i serc, zaniepokojonych złowieszczemi wróżbami wojny, skupiamy się wszyscy w gotowości wielkich ofiar ku obronie Ojczyzny. W kornych modlitwach klękamy przed obrazami Królowej Polski i Królowej pokoju, prosząc o pośrednictwo u Pana nieba i ziemi, by wojnę odwrócił i pokój ludom chrześcijańskim dać raczył.

Wskutek załamania się prawa moralnego w stosunkach międzypaństwowych — piszą Księża Biskupi — silna armja pozostała prawie jedyną rękojmią bezpieczeństwa granic, praw, niepodległości. Gdyby zaszła potrzeba, pójdziemy wszyscy pod rozkazy naszych wodzów i odpędzimy wroga od wrót Ojczyzny. Wszelka wojna jednak jest nieszczęściem, a źródłem jej złamane prawa moralne. Pożądany pokój tam tylko ma trwałe oparcie,

gdzie prawa moralne spoczęły jako fundament życia osobistego i zbiorowego. Pokój jest dziełem sprawiedliwości i miłości, podstawowych cnót ducha chrześcijańskiego. Duchem chrześcijańskim natchnąć świat cały, to zadanie współczesnego apostolstwa. Ducha chrześcijańskiego zaszczepić w Polsce — to nasze zadanie.

Do tego wielkiego celu uchrześcijanienia kultury nowej Polski, razem z innemi zbożnemi instytucjami, służy Katolicki Uniwersytet Lubelski.

Znaczenie Uniwersytetu Lubelskiego dla katolickiego życia w Polsce podkreśla Synod Plenarny, odbyty w Częstochowie, który tej Uczelni poświęcił cały osobny punkt C w rozdziale XIII. W Uchwale 129 streścił zadania katolików wobec tego Uniwersytetu. W § 4 Synod wzywa wszystkich, zarówno duchownych jak i świeckich, do wspierania Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przez ofiary i zapisy oraz przez moralne i materjalne popieranie „Dnia Uniwersyteckiego".

Najdostojniejszy Episkopat Polski na konferencji w Warszawie dnia 26 kwietnia b. r. wyznaczył na „Dzień Uniwersytecki" niedzielę między 12 a 19 czerwca każdego roku. W roku bieżącym „Dzień Uniwersytecki" wypada 18 czerwca. W tym dniu odbędzie się, oprócz innych przedsięwzięć propagandowych, składka po kościołach oraz zbiórki publiczne na rzecz K. U. L. Zbiórka publiczna na zasadzie pozwolenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych trwać będzie od 12 do 20 czerwca włącznie.

Rektorat Katolickiego Uniwersytetu, realizując uchwałę Synodu Plenarnego, zwraca się do wszystkich katolików w Polsce o gorliwy udział w tej akcji. W szczególności prosi Czcigodnych Księży Dziekanów i Proboszczów o zorganizowanie Podkomitetów zbiórkowych w swych parafjach, a wszystkich katolików, zwłaszcza członków Stowarzyszeń Akcji Katolickiej, o pomoc w przeprowadzeniu zbiórki.

Istnienie i rozwój Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego to nasza wspólna i święta sprawa.

X. A. Szymański
Rektor
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Wydawca: KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Redaktor: KS. JÓZEF PONIATOWSKI.

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie.